

# КРАЄЗНАВЧА МОЗАІКА

## СОСНИЦЬКІ ЦЕРКВИ

Після прийняття християнства почалося інтенсивне будівництво церков. Поскільки вони в основному були дерев'яними, то і недовговічними. Кам'яні церкви будувались у великих містах.

На мальовничому, В'юниці (околиця Сосниці) стояв храм Вознесіння, побудований 1657 року. Він виріс на місці старого ветхого храму. Це була свого роду велична споруда. Наші предки добре володіли сокирою. Дошки так щільно припасовані одна до одної, що здаються суцільними. Виражав красою дерев'яний іконостас. Поряд з церквою височіла оригінальної архітектури дзвіниця. На її маківці поставлений вертикально високий конусоподібний дуб, який внизу був завтовшки до аршина. Покрівля з маленьких ромбоподібних листів старовинної бляхи. На дзвіниці висіло шість різного розміру дзвонів. Паламар Сергій Савченко майстерно дзвонив, наче грав на дзвонах, вибиваючи різні мелодії. У храмі зберігалась велика бібліотека релігійних книг, рідкісні коругви, різне церковне начинання, роботи стародавніх умільців.

Одного разу, коли ми з матір'ю зайшли до церкви, здивувалися: вона була перегороджена дошками. Як виявилось, в другій половині була відкрита українська церква. Там правив молодий красень-священик з дзвінким голосом.

Та недовго проіснувала ця церква, бо священика і багатьох з тих, хто туди ходив, заарештували.

А скінчилось все тим, що церкву 1935 р. закрили, а церковне майно знищили чи розтягли. Засновник Сосницького краєзнавчого музею Ю. С. Виноградський хотів деякі речі взяти до музею, але йому не дали, мовляв, нічого поширювати опіум для народу. Церкву зруйнували. Спалили і ті дуби, на яких були вирізані прізвища будівників: Усенка, Ковпака, Вербицького та інших козаків.

У 1702 р. почалося спорудження кам'яного Свято-Троїцького собору. Будував його Григорій Іванович Коренько. Довгий час проторієреєм собору був Ф. П. Полторацький, батько Марка Полторацького (1729 — 1795) — першого вітчизняного оперного співака. Під час перепису 1767 р. при соборі була «школа с дьячком и псаломщиком и питалась с нищими».

1787 р. імператриця Катерина II, проїжджаючи через Сосницю, побувала в соборі і «пожалувала» на обновлення храму 500 крб.

Міцним виявився собор і в останню війну. Вистояв? А от після війни його просто так не змогли розібрати, то рвали динамітом. Але і динаміт не зразу взяв. Кажуть люди, що вапно розмішувалось на яйцях. Собор будувався на віки. Єдина церква, яка залишалася в Сосниці, — це дерев'яний храм.

Покрова Богородиці «на место обветшавшего построено в 1724 г.» Яких тільки мук не знала ця церква, особливо, коли в ній помістили автошколу і повипилували балки. Лише завдяки віруючим, у церкві зроблений великий ремонт і тепер вона діє. У 1756 р. побудована кам'яна Воскресенська церква «усердием Марка Федоровича Полторацкого».

«Церковь была о трех куполах самой простой архитектуры. Она была разбита громом и так долго стояла без крыши, что на ней выросла береза. Она реставрировалась уже, по моей памяти, стараниями бабушки, долго собиравшей пожертвования по книжке, выданной из консистории» (Г. П. Керн, «Воспоминания. Дневник. Переписка», стр. 243).

Ця церква була теж по-варварськи знищена під гаслом боротьби з релігією.

На сосницькому кладовищі стояла дерев'яна Митрофанівська церква, від якої залишилась лише невелика металева дошка, що зберігається в Сосницькому краєзнавчому музеї. На дошці, зокрема, є такий напис:

«...на определенной и собственной земле для кладбища умерших сего города Сосницы людей своим коштом и трудами удоствующей госпожи сотниковой сосницкой Агафии Ивановны Шатилихы и сына ее господина полковника Афанасия Филимоновича Шафонского и жены его Анны Михайловны и сына его Андрея 1778 г. сентября месяца 23 дня.

А в 1841 году посвящена сия церковь святому воронежскому чудотворцу Митрофану. Будь вечная память строителям Харитине Иванковой и Емельяну.

1708 р. сербський єпископ Рувим на північ від Сосниці заснував Сосницьку Рувимську пустинь, яка 1749 р. була приписана до Пустинно-Рихлівського монастиря. Там була Спасо-Преображенська церква. 1786 р. пустинь закрита, а церква перенесена в інше місце.

Нестір СОРОКА,  
краєзнавець.

м. Сосниця.

## ПЕТРІВКА—СЕЛО КОЗАЦЬКЕ

Село Петрівка Бобровицького району відоме з кінця XVI ст.

Оселилися в ньому волялюбні, хоробрі і працюваті люди, які вели козацький спосіб життя. Місцевість вибрали не випадково. На околиці села виявлено городище часів Київської Русі. Досі видні залишки оборонного валу. Тут будували свої укріплення й козаки.

У XVIII ст., коли з козацтвом було покинчено, історичну місцевість облюбували тодішні вельможі. За переказами місцевих жителів, сюди заїжджали Петро I і Катерина II. На в'їзді до села зберігся Петрів стовп, викладений з цегли. Офіційно він не визнаний пам'ятником історії, але петрівчани бережуть цю унікальну споруду, ніхто не наважився її зруйнувати.

З ім'ям імператора пов'язана і назва села. Після революції селянам радили змінити її на нову, наприклад, Жовтнєве, Радянське, Ленінське і т. д. Але петрівчани не погодилися. Вони шанують історію, традиції предків.

До цього часу зберігся козацький поділ села на дев'ять сотень. Правда, вулиці (сотні) мають і нові назви, але то тільки для офіційних документів. В обхідку ж петрівчани користуються тільки старим поділом. Першу-ліпшу дитину запитайте, де вона живе, і почуєте назву не вулиці, а сотні. Наприклад, Гомельські, проживають на сьомій сотні, Хоменки — на восьмій, Близнюки і Єрещенки — на другій...

Існує в селі ще одна козацька традиція: місцеве колективне господарство з дня заснування очолюють тільки місцеві жителі. Так, тривалий час головою правління був представник одного з найстаріших корінних родів Андрій Тарасович Близнюк. Останні десять років цю виборну посаду займає зять Андрія Тарасовича — Петро Іванович Єрещенко, теж з корінного роду.

Усі спеціалісти і керівники середньої ланки також місцеві, виходці з найстаріших родів: Хоменків, Гомельських, Данькевичів, Талавір, Дідиків. Їх пращури були вільними козаками, пізніше — солдатами-власниками. Актіві книги про народження свідчать, що такі соціальні стани, як «солдат-власник», «власник» існували в Петрівці до початку XX ст. Потім петрівчани стали просто селянами.

На території городища є дві старовинні споруди, взяті на тимчасовий облік районним відділом культури. Проте доля їх незавидна.

Тривалий час ця територія була у віданні Новокиївського цукрозаводу, що неподалик. Сюди приїжджали відпочивати керівники колишнього Київського цукротресту. Поступово інтерес столичних начальників до Петрівки зник. Після цього і споруди були кинуті напризволяще, а земля передана петрівському господарству імені Ватутіна.

У петрівчан з'явилися були деякі плани щодо приведення в порядок городища і його споруд. Але раптом у село приїхав представник Академії аграрних наук Олександр Попов. «Зверху» порадили місцевим керівникам допомогти йому придбати для Академії старовинні будівлі, або створити кооператив. Мовляв, займатиметься він вирощуванням лікарських рослин, інших культур, а також проводитиме наукові досліді. А головне — окультивувати історичну місцевість.

Повірили, допомогли... Тепер не знають, як вирядити того Попова з городища. Бо він і не думав братися за благородні справи. З кооперативом теж не вийшло. Петрівчани відразу розкусили ті «наукові» цілі. Проте заїжджий кооператор залишається господарем двох старовинних споруд і чималої ділянки землі. Тим часом будівлі продовжують перебувати в жалюгідному стані, занепадає частина території городища. Чи будуть гордитися таким господарюванням нащадки петрівчан?

Григорій ВОЙТОК,  
м. Бобровиця